

บทที่ 1

ที่มาและความสำคัญ

การถกเถียงและการแสดงความคิดเห็น ถือเป็นหนทางนำไปสู่ข้อสรุปและค้นหาความจริงตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ว่ากันว่าหากสังคมประชาธิปไตยปิดกั้นการแสดงความคิดเห็น บดบังความคิดต่างหรือปกปิดความคิดที่ไม่เห็นด้วย นอกจากจะเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานแล้วยังผลจะทำให้การพัฒนาและจัดทำนโยบายบริหารประเทศล้มเหลวไปด้วย เพราะการแสดงความคิดเห็นที่ประกอบไปด้วยเหตุและผล ใช้ข้อมูลและหลักฐานเป็นแกนหลักนำความคิดมากกว่าใช้อารมณ์จะนำไปสู่ข้อสรุปที่ดี ไม่เกิดการถกเถียงที่ไร้สาระหรือหาประโยชน์มิได้

ในโลกยุคไซเบอร์การถกเถียงและแสดงความคิดเห็นก็มีการพัฒนามากขึ้น เทคโนโลยีที่เรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” ได้ปรับเปลี่ยนการแสดงความคิดเห็นในสังคมจากที่ต้องเผชิญหน้าให้กลายเป็นว่า ไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ที่ใดในโลกก็สามารถแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ตนเองสนใจ และมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้ และเมื่อข้อมูลเข้าถึงได้ง่าย จึงเชื่อให้เกิดการตรวจสอบสื่อกลับด้วยข้อมูลที่ผู้แสดงความคิดเห็นมี อย่างเช่นการนำเสนอข่าวน้ำท่วมที่ไม่ครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหาย ผู้ที่อยู่ในพื้นที่สามารถที่จะให้ข้อมูลที่ถูกต้องผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้ ไม่ว่าจะแสดง ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ หรือในแง่ของความถูกต้องของเนื้อหาที่สื่อมวลชนนำเสนอ ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้จะทำให้เกิดการพัฒนา และยกระดับการทำงานของสื่อมวลชนให้อยู่ใน เกณฑ์ที่ดีขึ้น พร้อมๆ กับการเสริมความแข็งแกร่งในด้านการตรวจสอบสื่อให้กับภาคประชาชน เพราะที่ผ่านมาพบว่าการตรวจสอบจากภาคประชาชนค่อนข้างที่จะอ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง

คุณลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อการควบคุมสื่อมวลชนของระบบอินเทอร์เน็ต หรือที่เรา เรียกว่า ชุมชนออนไลน์ในรูปแบบ Bulletin Boards คือ ผู้เล่นสามารถที่จะเสนอความเห็นของตน ต่อสาธารณะได้ง่ายทำให้การเสาะแสวงหาความจริงในลักษณะนี้ จะทำให้ง่ายขึ้นด้วยเทคโนโลยี ที่เรียกว่า “เว็บบอร์ด” ซึ่งทำให้ผู้ใช้มีบทบาทตรวจสอบสิ่งต่างๆ โดยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยชื่อจริง ของตัวเองมากขึ้น เพราะนอกจากจะไม่ต้องเสียเวลาแล้ว ยังไม่กระทบกับชีวิตส่วนตัวของผู้ที่ ทำหน้าที่เปิดเผยความจริงด้วยเช่นกัน

ตามบรรทัดฐานที่ผ่านมาทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ สื่อได้รับหน้าที่หมาเฝ้าบ้าน (Watchdog) คือ มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของสถาบันหลักๆ ในสังคมและระแวดระวังภัย ให้สังคมซึ่งต่างมีความสำคัญทั้งสิ้น โดยเฉพาะ “การทำความจริงให้ปรากฏ” เพราะสื่อเข้าถึงข้อมูล ได้มากกว่าประชาชนทั่วไป และด้วยเสรีภาพที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย แต่บางครั้งสื่อก็ละเมิด การใช้เสรีภาพนั้นเสียเอง ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์อยู่เนืองๆ เมื่อรัฐพยายามใช้กฎหมาย

เพื่อควบคุมสื่อก็จะถูกประณามว่าคุกคามสื่อ แต่ในความเป็นจริงแล้ว สื่อสารมวลชน ก็ไม่ได้กำกับดูแลตัวเองด้วยจรรยาบรรณอย่างดีพอ ในรายงานฉบับสมบูรณ์ว่าด้วยเรื่องของจริยธรรมการนำเสนอข่าวของสถาบันอิศรา¹ ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า ปัจจุบันสื่อมวลชนต่างๆ ได้นำเสนอหรือตีพิมพ์ภาพอันมีลักษณะไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อ สิทธิเสรีภาพของบุคคล และผู้ใกล้ชิด การนำเสนอข่าวในบางครั้งอาจจะด้วยความรีบร้อน เพื่อให้ทันกำหนดการปิดเล่ม จึงมิได้มีการไตร่ตรอง ถึงผลดีผลเสียที่จะตามมาจากการนำเสนอข่าวนั้นว่าสามารถก่อให้เกิดผลกระทบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าวรวมถึงผู้ใกล้ชิดได้ ถึงแม้ว่าเราจะมีสถาบันต่างๆ เช่น สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ที่ควบคุมดูแลรวมทั้งมีข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 กำกับสื่อมวลชน อยู่ก็ตาม นอกจากการกำกับดูแลจากภาครัฐ และการกำกับดูแลตนเองผ่านจรรยาบรรณวิชาชีพแล้ว ยังมีอีกรูปแบบของการกำกับดูแลคือ การกำกับดูแลจากภาคสังคม ทั้งที่อยู่ในรูปขององค์กรภาคประชาสังคม กลุ่มทางสังคม หรือปัจเจกบุคคล อีกด้วย

การควบคุมสื่อมวลชนโดยสังคมมีมานานแล้ว เพราะนอกจากการใช้จริยธรรมเป็นเครื่องมือในกำกับดูแลกันเอง สังคมก็เป็นกลไกหนึ่งที่จะกำกับให้สื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบได้ อาจกล่าวได้ว่าการควบคุมสื่อมวลชนโดยสังคมเป็นการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่นอกวงการสื่อมวลชนมีปฏิกิริยาตอบกลับไปยังสื่อมวลชน ซึ่งเป็นผลทั้งในแง่บวก และแง่ลบ ซึ่งการควบคุมทางสังคมจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยพลังที่แข็งแกร่งของทั้งประชาชนและองค์กรทางสังคมต่างๆ เพื่อให้เกิดการคานอำนาจสื่อมวลชนอย่างสมดุล

การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์เป็นรูปแบบพฤติกรรมที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่การตรวจสอบและควบคุมสื่อมวลชนกระแสหลัก ด้วยเหตุว่า การวิพากษ์สื่อในเครือข่ายออนไลน์เป็นการถกเถียงและโต้แย้งด้วยเหตุและผล ซึ่งการวิพากษ์นั้น เป็นความตั้งใจที่จะพิจารณาตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นสอดคล้องตามข้ออ้างที่เสนอแต่จะตั้งคำถามท้าทาย หรือข้อโต้แย้งนั้น เพื่อเปิดแนวทางการคิดออกสู่ทางต่างๆ ที่แตกต่าง อันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผลมากกว่าข้ออ้างหรือข้อมูลเดิม ซึ่งในที่นี้อาจหมายถึงข้อมูลที่ถูกนำเสนอจากสื่อกระแสหลักนั่นเอง

เว็บไซต์พันทิป (www.pantip.com) เป็นเว็บบอร์ดชุมชนออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย แบ่งหมวดหมู่ชุมชนหลากหลาย นับตั้งแต่เรื่องทั่วไป จนถึงเรื่องเฉพาะทาง เนื้อหา

---

¹ ภูมิ มูลศิลป์, "สื่อมวลชนกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล," ใน รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง จริยธรรมการนำเสนอข่าว : สิทธิของผู้ตกเป็นข่าว, หลักสูตรการสื่อสารมวลชนระดับต้น (กสศ.) รุ่นที่ 1, (กรุงเทพฯ: สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย, 2553), หน้า 43.

หลักในเว็บไซต์พันทิปจะมีลักษณะการจัดการแบบเว็บบอร์ด ในตัวเว็บจะแบ่งออกเป็นหลายส่วน เช่น พันทิปคาเฟ่ techXchange พันทิปมาร์เก็ต (pantipmarket) และ บล็อกแก๊งที่เป็นการให้บริการบล็อก (blog) แต่ส่วนที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก คือ ส่วนของเว็บบอร์ด หรือที่ชาวพันทิปเรียกว่า “คาเฟ่” โดยในแต่ละคาเฟ่จะแบ่งเป็นคลับย่อยหมวดต่างๆ เว็บบอร์ดของพันทิปดอทคอมมีลักษณะที่เชื่อมต่อการเป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อตรวจสอบประเด็นต่างๆ ในสังคม

เว็บไซต์พันทิปเริ่มเปิดอย่างเป็นทางการตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2540 และให้ความสำคัญกับระบบสมาชิก โดยพยายามจะทำให้คนเชื่อว่าในความไม่มีตัวตนในโลกออนไลน์นั้นสามารถสร้างได้จากรหัสประจำตัวประชาชน การสมัครสมาชิกจะเป็นการยืนยันผ่านรหัสประจำตัวประชาชน และอนุญาตให้หนึ่งล็อกอินเท่านั้นสำหรับรหัสบัตรประจำตัวประชาชนหนึ่งเลขหมาย ซึ่งส่งผลให้สมาชิกเห็นถึงคุณค่าของล็อกอินตัวเองในระดับหนึ่ง

นอกจากนั้นพบว่าการกลั่นกรองเนื้อหาในเว็บไซต์พันทิปจะใช้ระบบคีย์เวิร์ดและสามารถแจ้งลบจากสมาชิกด้วยตนเองได้เพื่อกำจัดข้อแสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสมให้รวดเร็ว และทันที นอกเหนือไปจากการเสริมแรงทางลบยังมีการเสริมแรงทางบวกเพื่อให้อำนาจใจสำหรับกระทู้ที่มีเนื้อหาน่าสนใจด้วยการแจกลีเกิ้ลลักษณะที่แสดงว่าถูกใจ ซึ่งมีความหมายว่าเห็นด้วยหรือชอบข้อความที่แสดงความคิดเห็นนั้นๆ

ความสำเร็จในฐานะเว็บไซต์ที่โดดเด่นรายหนึ่งของไทยเกิดจากการที่เว็บไซต์พันทิปวางบทบาทตัวอย่างไว้ชัดเจนว่าเป็นเว็บไซต์ที่มีบริการเว็บบอร์ด (Webboard) เป็นจุดแข็งมาตลอดเกือบ 10 ปี โดยยื่นหยัดให้บริการผู้ใช้แบบกิจการสาธารณะไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเว็บไซต์ โดยการเป็นทีมทำงานในฐานะผู้แจ้งเบาะแสกระทู้ที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับสมาชิกเป็นประจำทุกปี การให้บริการในเว็บไซต์พันทิปจะแบ่งตามความสนใจของผู้ใช้ ในแต่ละห้องจะเป็นภาพสะท้อนของสังคมได้ในแต่ละเรื่อง

เหตุผลหลักที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาห้องเฉลิมไทยในพันทิป เพราะในเว็บไซต์พันทิปจะแบ่งคลับหรือคาเฟ่ตามเนื้อหา โดยจะแยกย่อยเป็นหลายๆ คลับ ไม่ว่าจะเป็นคลับเฉลิมไทยที่เป็นการพูดคุยเรื่องบันเทิง คลับเฉลิมกรุงจะพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องนักร้องและศิลปะแขนงต่างๆ หรือคลับราชดำเนินที่เป็นการพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง ฯลฯ ซึ่งคลับเฉลิมไทยจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับโทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์ รวมไปถึงข่าวต่างๆ เกี่ยวกับดารานักแสดงหรือคนดังที่กำลังเป็นประเด็นอยู่ในข่าว ซึ่งเราอาจกล่าวได้ว่าทั้งหมดนั้นก็คือสื่อกระแสหลักนั่นเอง ประกอบกับวัฒนธรรมของชาวพันทิปที่เมื่อมีการตั้งกระทู้เรื่องก็จะถูกลบกระทู้ทันทีจากทีมงานหรือผู้ช่วยกันเอง ทำให้เส้นแบ่งในแต่ละห้องแต่ละคลับมีความชัดเจนมากกว่าเว็บไซต์อื่นๆ ดังนั้นหากว่าเราต้องการจะทราบประชาชนหรือองค์กรทางสังคมที่เรียกว่าพันทิปมีบทบาทและวิธีการตรวจสอบสื่อมวลชนกระแส

หลักอย่างไร ห้องเฉลิมไทยจึงเป็นคำตอบที่ดีที่สุดในการศึกษาวิจัย แม้ว่าในห้องราชดำเนินจะมีการนำเอาข่าวทั้งจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ไปตั้งเป็นกระทู้บ่อยครั้ง

นอกจากนั้นพบว่าในห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปมักจะมีการนำเอาหัวข่าวดังกล่าวจากทั้งโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์มาตั้งเป็นกระทู้ เพื่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์ในเนื้อหาสาระ บางครั้งก็พบว่าลามไปถึงการตรวจสอบหาข้อเท็จจริงในเนื้อหาข่าวที่ปรากฏก็มี เพราะฉะนั้นหากต้องการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์การวิพากษ์ในเว็บบอร์ดหรือกระดานแสดงความคิดเห็นแล้ว ห้องเฉลิมไทยในเว็บไซต์พันทิปดอทคอมน่าจะเป็นกรณีศึกษาที่ดี ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการวิพากษ์สื่อบนเครือข่ายออนไลน์ให้กลายเป็นรูปแบบของการตรวจสอบจากประชาชนในสังคมไทยรูปแบบหนึ่งนั่นเอง

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา เว็บไซต์พันทิปได้มีกรณีตรวจสอบสื่อที่น่าสนใจอุบัติขึ้น กล่าวคือกรณี “นักสืบพันทิป” หรือผู้ใช้งานเว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเรื่องของนาธาน โอมาน^{*} หลังเจ้าตัวให้สัมภาษณ์สื่อเก่าว่าได้ไปแสดงภาพยนตร์เรื่อง The Prince of Red Shoes ที่ต่างประเทศ ตัวอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่ง watchdog ของโลกไซเบอร์กำลังเป็นข้อท้าทายที่สำคัญต่อสื่อในรูปแบบเก่า เพราะผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่อยู่หลังหน้าจอคอมพิวเตอร์มีศักยภาพเป็นอาวุธสำคัญที่จะแสดงให้เห็นถึงข้อสงสัย หรืออาจถึงข้อเท็จจริงในบางกรณี ดีแม้ให้สังคมภายนอกรับรู้ได้ในวงกว้าง

กรณีนาธานเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการวิพากษ์ในเว็บบอร์ด เพราะในระยะแรกๆ ที่เริ่มมีการตั้งกระทู้เกี่ยวกับนาธาน ต่างก็มีทั้งผู้ที่ไม่เห็นด้วยและไม่เป็นด้วยในกรณีดังกล่าว และพบว่าในส่วนของผู้ที่ไม่เห็นด้วยนี้เองที่นำไปสู่การเพิ่มข้อมูลเชิงลึกของผู้ที่เห็นด้วยเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและยืนยันข้อมูลในส่วนของตนเองเชื่อ ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นเหมือน “ศาลสาธารณะ” ที่ทนายหรือ ณ ที่นี้คือผู้เล่นเว็บบอร์ด ต่างพยายามหาหลักฐาน ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้พิพากษาซึ่งในที่นี้คือ ผู้เล่นเว็บบอร์ดและประชาชนเชื่อและคล้อยตามความคิดเหล่านั้น เราอาจมองอย่าง

---

* นาธาน โอมาน (Nathan Oman) หรือ นายณัฐ โอมานันท์ (ชื่อเดิม ธัญญวัฒน์ ญุ่นตระกูล) เป็นนักร้อง นักแสดงชาวไทย มีผลงานอัลบั้มเพลงกับค่ายอาร์เอส 2 ชุดคือ Nathan และ สิ่งที่เราเรียกว่าหัวใจ เมื่อประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ.2551 นาธาน โอมาน ได้ออกมาประกาศว่า เขาได้เล่นหนังฮอลลีวูดเรื่อง The Prince Of Red Shoe ของบริษัททิปบลู ในเครือค่ายทเวนตี เซ็นจูรี ฟอกซ์ โดยมี วูลฟ์ กัง และ มูฮัมหมัดซุฮัด เป็นผู้กำกับ และแสดงร่วมกับดาราดังอย่าง บรูซ วิลลิส และ คริสตินา ริชชี ทำให้ชื่อของเขากลับมาในสื่อบนระบบของวงการมายาอีกครั้ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะ ผู้คนในโลกไซเบอร์ได้ทำการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับหนังเรื่อง The Prince Of Red Shoe แต่หนังเรื่องดังกล่าวกลับไม่พบหลักฐานใดๆ ที่บ่งบอกว่า นาธาน ไปเล่นหนังฮอลลีวูดจริงๆ จึงกลายเป็นหัวข้อถกเถียงในกระทู้เป็นวงกว้าง

ง่าย ๆ ว่า สิ่งนี้เป็นหนทางในการ “ตรวจสอบและนำเสนอความจริง” อีกทางหนึ่งในโลกยุคไซเบอร์นั้นเอง

การวิพากษ์สื่อมวลชนกระแสหลักในเว็บบอร์ดถือเป็นปรากฏการณ์ของการสื่อสารออนไลน์ที่น่าสนใจ เพราะเป็นช่องทางการสื่อสารใหม่ที่น่าจะเป็นการเปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็น ถกเถียง และโต้แย้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ตามแนวคิดการวิพากษ์เชื่อว่าจะนำไปสู่การถ่วงดุลอำนาจกันระหว่างสื่อมวลชนและประชาชน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษารูปแบบและลักษณะ รวมไปถึงข้อได้เปรียบและอุปสรรคของการวิพากษ์สื่อมวลชนในชุมชนออนไลน์จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการตรวจสอบสื่อมวลชนกระแสหลักในสังคมไทยต่อไปได้

คำถามงานวิจัย

1. ชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมมีลักษณะของการวิพากษ์หรือไม่ อย่างไร
2. การวิพากษ์จากชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทย เว็บไซต์พันทิปดอทคอม ต่อสื่อกระแสหลักมีบทบาทการตรวจสอบสื่อหรือไม่ อย่างไร
3. ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลักคืออะไรบ้าง

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของการวิพากษ์ในชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม
2. เพื่อศึกษาบทบาทการตรวจสอบสื่อจากการวิพากษ์ต่อสื่อกระแสหลักของห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม
3. เพื่อศึกษาข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลงานวิจัยนี้คาดว่าจะประโยชน์ต่อการพัฒนาเสริมสร้างให้ประชาชนและชุมชนออนไลน์เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบสื่อมวลชนมากขึ้น
2. การวิจัยครั้งนี้จะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับปรากฏการณ์การวิพากษ์ที่นำไปสู่การตรวจสอบสื่อมวลชนผ่านชุมชนออนไลน์ ซึ่งอาจสะท้อนถึงรูปแบบพฤติกรรมใหม่ในการตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลักในสังคมไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. เนื้อหาที่ปรากฏในเว็บบอร์ดห้องเฉลิมไทย พันทิปดอทคอม ระยะเวลา 2 เดือน คือตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2553
2. ผู้ใช้เว็บบอร์ดจำนวน 10 ราย
3. นักสื่อสารมวลชนจำนวน 8 ราย

นิยามศัพท์

เว็บบอร์ด

ลักษณะของเว็บไซต์ที่ใช้สำหรับการแลกเปลี่ยนบทสนทนา การพูดคุย การอภิปราย ในสังคมออนไลน์ นอกจากชื่อเว็บบอร์ดแล้ว ยังมีเรียกกันหลายชื่อไม่ว่า กระดาน ข่าว กระดาน ข่าวสาร กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ กระดานสนทนา กระดานสนทนาออนไลน์ ฟอรัม เว็บฟอรัม เมสเสจบอร์ด บูลิตินบอร์ด ดิสคัสชันบอร์ด ฯลฯ หรือเรียกอย่างสั้นว่า บอร์ด ก็มี³

ชุมชนออนไลน์

เป็นพื้นที่ทางสังคมในอินเทอร์เน็ตมีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มกันของประชากรบนอินเทอร์เน็ตโดยเปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามาแลกเปลี่ยน สื่อสาร ทำกิจกรรมร่วมกัน ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ก็ไม่ต่างจากสังคมบนโลกแห่งความจริง ที่จำเป็นต้องมีกฎ กติกา (codes of conduct) เพื่อใช้เป็นกลไกสำหรับการกำกับดูแลพฤติกรรมและการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก⁴

การวิพากษ์สื่อ

หมายถึงการประเมินค่าสื่อมวลชนด้วยเหตุและผล เป็นการพิจารณาตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นสอดคล้องตามข้ออ้างที่เสนอแต่จะตั้งคำถามท้าทาย หรือข้อโต้แย้งนั้น เพื่อเปิดแนวทางการคิดออกสู่ทางต่างๆ ที่แตกต่าง อันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่สมเหตุสมผลมากกว่าข้อมูลเดิม

การตรวจสอบสื่อมวลชนจากสังคม

ในงานวิจัยชิ้นนี้จะมุ่งศึกษาการตรวจสอบสื่อมวลชนจากสังคม ซึ่งเป็นการที่สาธารณชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีปฏิริยาตอบกลับ (Feedback) ไปยังสื่อมวลชน ซึ่งปฏิริยา

³ วิกิพีเดีย,เว็บบอร์ด [ออนไลน์], 20 มีนาคม 2553. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/เว็บบอร์ด>

⁴ นฤมล อนุศาสนนันท์, "ชุมชนออนไลน์ของเยาวชน: กรณีศึกษา www.dek-d.com," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

ตอบกลับนี้จะเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ เพื่อควบคุมเนื้อหาสื่อมวลชน และเพื่อต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ